

Kehtiv põhiseadus¹

VIII. peatükk

RAHANDUS JA RIIGIEELARVE

§ 111. Eesti raha emissiooni ainuõigus on Eesti Pangal. Eesti Pank korraldab raharinglust ja seisab hea riigi vääringu stabiilsuse eest.

§ 112. Eesti Pank tegutseb seaduse alusel ja annab aru Riigikogule.

§ 113. Riiklikud maksud, koormised, lõivud, trahvid ja sundkindlustuse maksed sätestab seadus.

§ 114. Riigi vara valdamise, kasutamise ja käsutamise korra sätestab seadus.

§ 115. Iga aasta kohta võtab Riigikogu seadusena vastu riigi kõigi tulude ja kulude eelarve. Vabariigi Valitsus esitab riigieelarve eelnõu Riigikogule hiljemalt kolm kuud enne eelarveaasta algust.

Valitsuse ettepanekul võib Riigikogu eelarveaasta kestel vastu võtta lisaeelarve.

§ 116. Riigieelarve või selle eelnõu muutmise ettepanekule, mis tingib nendes ettenähtud tulude vähendamise, kulude suurendamise või kulude ümberjaotamise, tuleb algatajal lisada rahalised arvestused, mis näitavad ära kulude katteks vajalikud tuluallikad.

Riigikogu ei tohi kustutada ega vähendada riigieelarvesse või selle eelnõusse võetud kulusid, mis on ette nähtud muude seadustega.

§ 117. Riigieelarve koostamise ja vastuvõtmise korra sätestab seadus.

§ 118. Riigikogu poolt vastuvõetud riigieelarve jõustub eelarveaasta algusest. Kui Riigikogu ei võta riigieelarvet eelarveaasta alguseks vastu, võib iga kuu teha kulusi ühe kaheteistkümnendikuni eelmise eelarveaasta kulusitest.

§ 119. Kui Riigikogu ei ole riigieelarvet vastu võtnud kahe kuu jooksul pärast eelarveaasta algust, kuulutab Vabariigi President välja Riigikogu erakorralised valimised.

1938. aasta põhiseadus²

9. peatükk.

Riigi eelarve.

§ 103. Iga aasta kohta võtab Riigikogu vastu riigi tulude ja kulude eelarve.

Eelarve-ettepaneku esitab Vabariigi Valitsus Vabariigi Presidendi teadmisel Riigikogule hiljemalt seitsekümmend päeva enne eelarve-aasta algust. Riigikogu võib suurendada

¹ RT 1992, 26, 349 - RT I, 15.05.2015, 2.

² RT, 03.09.1937, 71, 590.

eelarve-ettepanekus ettenähtud kulusid ja eelarvesse võtta uusi kulusid ainult Vabariigi Valitsuse nõusolekul. Riigikogu ei või kustutada ega vähendada eelarve-ettepanekus ettenähtud kulusid, mis on määratud seadusega.

§ 104. Riigi tulude ja kulude eelarve võtavad vastu Riigivolikogu ja Riiginõukogu. Riiginõukogu teeb oma otsuse Riigivolikogu poolt vastuvõetud eelarve kohta hiljemalt viieteistkümne päeva kestel arvates Riigivolikogu otsuse saamisest. Kui Riiginõukogu teatab oma nõustumisest Riigivolikogu poolt vastuvõetud eelarvega, loetakse eelarve Riigikogu poolt vastuvõetuks. Samuti loetakse eelarve Riigikogu poolt vastuvõetuks, kui Riiginõukogu ei teata oma seisukohta eelmises lõikes tähendatud tähtajal. Riiginõukogu võib Riigivolikogus vastuvõetud eelarve-ettepanekus teha parandusi oma seadusliku koosseisu enamusega.

Kui Riigivolikogu ühineb Riiginõukogu parandustega või kui pärast § 62 teises lõikes tähendatud seaduses ettenähtud kokkukõlastusmenetlust Riigivolikogu ja Riiginõukogu asuvad ühisele seisukohale, loetakse eelarve vastuvõetuks. Kui Riigivolikogu hoolimata Riiginõukogu vastupidisest seisukohast või kokkukõlastusmenetluse nurjumisel võtab oma seadusliku koosseisu enamusega vastu eelarve endisel tema poolt vastuvõetud kujul või osalt ühinedes Riiginõukogu parandustega, siis loetakse eelarve vastuvõetuks.

§ 105. Paragrahvi 62 teises lõikes tähendatud seaduses määratakse tähtajad, mille kestel Riigivolikogu ja Riiginõukogu peavad tegema eelmises (104) paragrahvis ettenähtud otsused. Kui Riigivolikogu või Riiginõukogu ei tee otsust neil tähtaegadel, loetakse eelarve vastuvõetuks sel kujul, nagu see on seatud tähtajaks Riigivolikogu või Riiginõukogu poolt vastu võetud. Kui Riigivolikogu ja Riiginõukogu kumbki pole seatud tähtajaks eelarvet vastu võtnud, siis võidakse kuni eelarve vastuvõtmiseni teha iga kuu kulutusi kuni ühe kaheteistkümnendiku osani eelmise aasta eelarve summadest; lähema korra selle kohta määrab riigi eelarve seadus.

§ 106. Riigikogu poolt vastuvõetud eelarve esitatakse Vabariigi Presidendile väljakuulutamiseks ja see jõustub arvates eelarve-aasta algusest.

§ 107. Riigi laenude tegemine toimub Riigikogu otsusel. Sellekohase ettepaneku esitab Riigikogule Vabariigi Valitsus Vabariigi Presidendi teadmisel. Otsuse tegemine toimub vastavalt § 94 ja 95 eeskirjadele. Vabariigi President võib nõuda laenude tegemise otsustamist Riigikogu üldkoosolekul.

J. Raidla töögrupi eelnõu³

IX peatükk

RAHANDUS JA RIIGIEELARVE

§ 111. Eesti Vabariigi raha nimetuse ja rahaühikud määrab seadus. Raha emissiooni ainuõigus on Eesti Pangal.

³ Põhiseadus ja Põhiseaduse Assamblee. Koguteos. Juura, Õigusteabe AS, 1997, lk 1151–1152.

§ 112. Eesti Vabariigi raharingluse ja arveldamise korra määrab seadus.

§ 113. Eesti Pank tegutseb seaduse alusel ja annab aru Riigikogule.

§ 114. Riiklikud maksud, koormised, lõivud, trahvid ja sundkindlustuse maksed määrab seadus.

§ 115. Riigi vara valdamise, kasutamise ja käsutamise korra määrab seadus.

§ 116. Iga kalendriaasta kohta võtab Riigikogu vastu seadusena riigi kõigi tulude ja kulude eelarve.

Eelarve eelnõu esitab Vabariigi Valitsus Riigikogule hiljemalt viieteistkümnendal oktoobril. Riigikogu võib suurendada eelarve eelnõus ette nähtud kulusid ja eelarvesse võtta uusi kulusid ainult Vabariigi Valitsuse nõusolekul. Riigikogu ei või kustutada ega vähendada eelarve eelnõus ettenähtud kulusid, mis on määratud seadusega. Eelarve moodustamise ja vastuvõtmise korra määrab seadus.

§ 117. Vabariigi Valitsuse ettepanekul võib Riigikogu aasta kestel võtta vastu lisaeelarve.

§ 118. Riigikogu poolt vastu võetud eelarve kuulutab välja Vabariigi President ja see jõustub eelarveaasta algusest. Kui Riigikogu ei võta tähtjaks eelarvet vastu, võidakse teha iga kuu kulutusi ühe kaheteistkümnendiku osani eelmise aasta eelarve summadest. Kui Riigikogu ei ole aasta eelarvet vastu võtnud esimeseks aprilliks, loetakse Riigikogu volitused lõppenuks ja Vabariigi President kuulutab välja Riigikogu uue koosseisu valimised.

PA 27.09.1991 istungi stenogrammist:

Juhataja: [...] Nagu leppisime kokku eelmisel istungil, jätkab härra Jüri Raidla oma ettekannet, esitades täna meile ettekande teise osa. Härra Jüri Raidla palus ettekande esitamiseks aega tund ja 20 minutit. Palun, härra Jüri Raidla!

J. Raidla Lugupeetud assamblee liikmed! Lubage mul järgnevalt jagada teiega mõningaid sissejuhatavaid mõtteid põhiseaduse eelnõu sisu ja vormi kohta ning lisada mõningaid kommentaare eelnõu tähe ja vaimu juurde. [...]

IX PEATÜKK. RAHANDUS JA RIIGIEELARVE Käsitletavas peatükis on kolm sõlmküsimumust, mille tähtsust, vaatamata nende näilisele lihtsusele, ei saa kuidagi alahinnata. 1. Määratakse kindlaks lai küsimusteriing, mida saab reguleerida ainult seadusega. Sellisteks on §-d 111, 112, 113, 114, 115, 116. 2. Paragrahvis 113 sätestatakse, et Eesti Pank tegutseb seaduse alusel, andes aru Riigikogule. Õeldu kinnitab põhiseaduslikus keeles, et Eesti Pangal pole vähimatki alluvusvahekorda valitsusega. Paragrahv 111 annab raha emissiooni ainuõiguse Eesti Pangale. 3. Kehtestatakse tähtjad, millal valitsus peab esitama eelarve (15. oktoober) ja millal parlament peab eelarve kinnitama enne eelarveaasta algust. Kui Riigikogu ei suuda eelarvet vastu võtta 1. aprilliks, läheb Riigikogu laiali. Selline on riigieelarve tähtsus riigi elus.

III toimkonna 27.09.1991 koosoleku protokollist:⁴

Eesti Vabariigi Põhiseaduse Assamblee III teematoimkonna
koosoleku protokoll nr. 3

Koosolek toimus 27. septembril 1991. a. Toompeal
kell 17.30 - 17.58

Koosolekust võtsid osa: Ü. Aaskivi

I. Fjuk

I. Hallaste

K. Koha

T. Käbin

M. Lauristin

V. Niitsoo

J. Reinson

Koosolekut juhatas hr. I. Hallaste.

Päevakord:

1) Töökorraldus 28. sept. 1991. a. koosolekuks.

1. 28. sept. koosolekuks tõstatati alljärgnevad
probleemid:

EELARVE

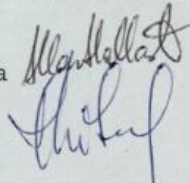
1.15. Kas seadusega määratakse ka maksude suurus - § 114

1.16. Eelarve esitamise tähtaeg - § 116 lg 2

1.17. Riigikogu õigus suurendada eelarve kulusid - § 116
lg 3

1.18. Riigikogu laialisaatmine eelarve pärast - § 118 lg 2
Hr. K.Koha arvates tuleb eelarve küsimuses kirjutada "Raidla"
eelnõusse uus peatükk.

Koosoleku juhataja
Protokollija

I. Hallaste
H. Sibul

J. Adamsi töögrupi eelnõu⁵

8. peatükk

Rahandus ja riigieelarve

§ 79. Raha emissiooni ainuõigus Eestis on Eesti pangal.

Eesti pank juhib seaduse alusel pangandust Eestis ja korraldab raharinglust. Eesti panga direktori nimetab ametisse riigikogu ettepanekul ja vabastab ametist riigivanem. Eesti pank annab oma tegevusest aru riigikogule.

⁴ ERA.R-2324.1.26, 14-5.

⁵ Põhiseadus ja Põhiseaduse Assamblee. Koguteos. Juura, Õigusteabe AS, 1997, lk 1177.

§ 80. Riigi vara valitseb ja riigi vara erastamist teostab riigivaraamet, mida juhatab valitsuse minister.

§ 81. Valitsus koostab riigi eelarve projekti ja esitab selle riigikogule kinnitamiseks hiljemalt seitsekümmend päeva enne eelarveaasta algust.

§ 82. Kui riigikogu ei võta vastu riigieelarvet seitsmekümne päeva jooksul alates riigieelarve projekti esitamisest riigikogule, kehtestab riigivanem oma otsusega igakuiste kulutuste suuruseks kuni ühe kaheteistkümnendiku eelmise eelarveaasta kulutustest.

§ 83. Seaduseelnõud ja riigieelarve muutmisettepanekud, mis tingivad riigi tulude ja kulude eelarveis uute kulusummade sissevõtmist või riigi tulude vähendamist või kustutamist, tuleb algatajate poolt varustada vajalikkude rahaliste arvestustega, ära näidates kulude katteks vastavad tuluallikad.

§ 84 Riigivanem on kohustatud välja kuulutama uued riigikogu valimised, kui riigikogu ei ole eelarvet vastu võtnud saja viiekümne päeva jooksul alates eelarve projekti esitamisest riigikogule.

PA 4.10.1991 istungi stenogrammist:

A. Leps: Mõtlesin pikalt, kas panna eraldi peatükina ka "Eelarve", nagu see on 1937. aasta põhiseaduses, kuid siis loobusin ning panin eelarve Vabariigi Valitsust käsitlevasse peatükki. Paragrahvi 79 punkt 2 ütleb, et valitsus juhib vabariigi majanduselu ja koostab riigieelarve ning esitab selle Riigikogule kinnitamiseks hiljemalt 70 päeva enne eelarveaasta algust. Härra Raidla juhitud töögrupi eelnõus on olemas ka XI peatükina "Rahandus ja riigieelarve" ning arvatavasti on see ka hea. Kuid siiski arvan, et kogu see riigieelarve kinnitamise jant väärrib eraldi seadust.

I. Hallaste: [...] Viies küsimus. Paragrahv 79: Eesti Panga direktori nimetab ametisse riigivanem Riigikogu ettepanekul. Kuidas teeb Riigikogu oma ettepaneku? Kas hääletades? Sama probleem on ka § 90 juures kaitseväe ülemjuhataja ametisse nimetamise puhul.

J. Adams: Mis puudutab Eesti Panga direktori ametisse nimetamist, siis vastav formuleering on rännanud siia põhiseaduse projekti, kui ma ei eksi, härra Raidla töögrupi projektist. Kuidas täpselt toimub Eesti Panga direktori ametisse nimetamine, ma arvan, ei ole siin läbi mõeldud. Siin on mõeldud ainult üldpõhimõtet, et nii olulisele ametikohale nimetataval isikul peaks olema parlamendi heakskiit. Minu enda veendumus on selline, et kui valitakse kedagi võimalikult üldiste tingimuste alusel, siis peab valimine toimuma maksimaalselt laia kogu poolt. See tähendab, kui tahetakse poliitilist hinnangut antud inimese kohta. Kui tahetakse välja valida võimalikult suure professionaalse sobivusega inimest, siis sellised laiad valimised ei kõlba. Paremini oleks, kui seda teeks niisuguste inimeste kogu, kes suudaks spetsialisti väärtust hinnata. Mujal maailmas on need küsimused tihtipeale lahendatud niimoodi, et kandidaadi esitamisega ei tegele mitte terve parlament, vaid üks parlamendi alamkomisjon, kellele on see ülesandeks tehtud. Kuidas see täpselt on, seda ma ei tea ütelda.

III toimkonna 05.10.1991 koosoleku protokollist:⁶

Eesti Vabariigi Põhiseadusliku Assamblee
Riigikogu, vabariigi valitsuse, riigi eelarve
teematoimkonna koosoleku

p r o t o k o l l n r.5

Koosolek toimus 5. oktoobril Toompeal kell 10.20-15.00

Koosolekust võtsid osa: Ü. Aaskivi
I. Fjuk
I. Hallaste
K. Koha
T. Käbin
M. Lauristin
V. Niitsoo
J. Reinson

Eksperdid: J. Adams
E.-J. Truuväli

Koosolekut juhatas I. Hallaste

Päevakord:

1. Viiest põhiseaduse eelnõust sobiva valimine edasise
töö aluseks.

RAHANDUS JA RIIGIEELARVE

"Raidla" eelnõu aluseks - arvasid I.Fjuk, K.Koha,
Ü.Aaskivi, T.Käbin, I.Hallaste.

"Adamsi" eelnõu aluseks - arvasid V.Niitsoo.

5 "Raidla"
1 "Adamsi" poolt

Pr obleeme tekitas "Raidla" eelnõu §116 lg.3 - "vabariigi
valitsuse nõusolekul." Selle väljavõtmist soovis näiteks T.Käbin.
K.Koha arvas aga, et valitsusel peab olema võimalus korraks
"punn" ette panna. Seletades mispärast pole mingi asi sealtmaalt
enam võimalik.

Ü.Aaskivi protest: koosoleku juhataja I.Hallaste viitab
igas päevakorra punktis praegusele olukorrale, tuues ebasobivaid
näiteid.

E.-J.Truuväli: §117 väljajätmisega ei nõustu.
Lisaeelarvel on võrdne jõud eelarvega. "Vabariigi valitsuse
nõusolekul" - autorid eeldasid, et kõik ajavad ühte asja ja
praegust poliitilist olukorda pole mõtet põhiseadusesse
kirjutada. Äärmisel juhul nõustun §116 lg.3 "vabariigi valitsuse

teadmisel".

§114 peab olema igal juhul.

J.Adams: Antud peatükk on siiski toodud "Raidla" eelnõu
eeskujul. Ara on jäetud tähtjaks.

⁶ ERA.R-2324.1.26, l 17, 20.

PA 11.10.1991 istungi stenogrammist:

J. Adams: [...] Nüüd rahanduse ja riigieelarve peatükist. See on VIII peatükk. Kõigepealt ühinen ma härra Raidla töögrupi mõttega, et sellise spetsiaalse peatüki sissejäämine põhiseadusesse on äärmiselt vajalik. See peaks teoreetiliselt jagunema kolme ossa. Siia võiks sisse tuua riigimaksude problemaatika, see võiks muidugi olla näiteks Riigikogu või seadusandluse all, siin oleks tema koht. Ma arvan, et tuleb väga täpselt sõnastada see, et maksuliikide kehtestamine, ka maksude suuruse kehtestamine peaks olema parlamendi privileeg. Teine temaatika, mis on siia vaja sisse tuua, on kindlasti riigipanga, antud juhul Eesti Panga juhtimise korraldamine. Ma ei ole kindel, kas meil pakutud lahendus, et võetakse aluseks ainult Eesti Panga direktori määramine, on kõige õigem. Teistes riikides on asi lahendatud teisiti, näiteks Rootsis, millele ma täna korduvalt olen vihjanud: parlament selekteerib riigipanga juhatajaks mitte ühe inimese, vaid seitsmeliikmelise nõukogu, need omakorda valivad enda hulgast ühe, kes on panga direktor. Võib-olla oleks ka meil õigem minna seda teed, et me läheme panga juhatuse või laiema kontrolli teed, mitte ühe isiku kaudu. See oleks arvatavasti vajalik, sest riigi rahandus on selline eluvaldkond, kus arvatavasti ei piisa ühe inimese tööjõust. Selle peatüki järgmine, kolmas vajalik teemaring on riigieelarve küsimused. Need on siin lahti kirjutatud. Ma ei ole majanduse spetsialist, need arvud on antud täpselt samamoodi nagu härra Raidla projektis, ainult antud erinevalt seal kasutatud minule väga ebameeldivast nõukogude keelepruugist. Kõigepealt on loobutud kindlatest riiklikest tähtpäevadest, eelarve alguse määramine on jäetud siiski vabamaks ja kõik tähtjad on tõlgitud päevade keelde. Nii et kuudest ja nädalatest on tehtud päevad. See on juriidiliselt korrektne ja vajalik. Ma ei ole ekspert, me peaksime eksperdid ära kuulama. Ma vaatasin läbi Euroopa riikide põhiseadused, kuskil eriti ei eeldata, et parlament võiks jääda hätta riigieelarve tegemisega. Meil on aga viimastel aastatel sellised kogemused olnud ja sellepärast, lähtudes meie praktikast, olen ma pidanud vajalikuks viia sisse veel teine lause: kui riigivalitsemine antud parlamendikoosseisu juures ei ole võimalik ja tuleb minna ennetähtaegsetele valimistele, juhul kui parlament kuritahtlikult ei saa hakkama riigieelarve tegemisega. Assamblee otsustada on, kas selline asi on vajalik või ei. Ma arvan, et võimude tasakaalustamise mõttes oleks see siiski vaja sisse jätta.

I. Hallaste: "Rahandus ja riigieelarve". Vaidlusi tekitas eelarvemuudatuste puhul see, et tuleb saada valitsuse eelnev nõusolek. Hääled: 5 : 1.

III toimkonna 18.10.1991 formuleering⁷

8. peatükk

Rahandus ja riigieelarve

§ 84. Raha emissiooni ainuõigus Eestis on Eesti Pangal.

Eesti Vabariigi raha nimetuse ja rahaühikud määrab seadus.

⁷ Rahvusarhiiv (RA) ERA.R-2324.1.16, 1 29–31.

§ 85. Eesti Vabariigi raharinglust ja arveldamiskorda korraldab Eesti Pank vastavalt seadusele.

§ 86. Eesti Pank tegutseb seaduse alusel ja annab oma tegevusest aru riigikogule.

§ 87. Maksud, koormised, lõivud, trahvid ja sundkindlustuse maksed määrab seadus.

§ 88. Riigi vara valdamise, kasutamise, käsutamise ja erastamise korra määrab seadus.

§ 89. Iga aasta kohta võtab riigikogu vastu riigi tulude ja kulude eelarve.

Riigieelarve eelnõu esitab vabariigi valitsus riigikogule hiljemalt seitsekümmend viis päeva enne eelarveaasta algust.

§ 90. Seaduseelnõud ja riigieelarve muutmissetpanekud, mis tingivad riigieelarve eelnõus ettenähtud kulude suurendamist või uute kulusummade sissevõtmist, tuleb algatajate poolt varustada vajalike rahaliste arvestustega, ära näidates kulude katteks vastavad tuluallikad.

§ 91. Eelarve koostamise ja vastuvõtmise korra määrab seadus.

§ 92. Vabariigi valitsuse ettepanekul võib riigikogu võtta aasta kestel vastu lisaeelarve.

§ 93. Riigilaenude tegemine ja riigile muude varaliste kohustuste võtmine toimub valitsuse ettepanekul riigikogu otsusega.

§ 94. Riigikogu poolt vastu võetud eelarve kuulutab oma otsusega välja riigivanem ja see jõustub eelarveaasta algusest. Kui riigikogu ei võta seitsmekümne viie päeva jooksul riigieelarvet vastu, võidakse teha iga kuu kulutusi ühe kaheteistkümnendiku osani eelmise eelarveaasta kulutustest.

§ 95. Kui riigikogu ei ole riigieelarvet vastu võtnud saja viiekümne päeva jooksul alates eelarve eelnõu esitamisest, loetakse riigikogu volitused lõppenuks ja riigivanem kuulutab välja uued valimised.

PA 18.10.1991 istungi stenogrammist:

I. Hallaste: Lugupeetud juhataja! Austatud kolleegid! Kolmanda toimkonna teemad on Riigikogu, valitsus ja rahandus koos eelarvega. Esimesel nädalal jõuti läbi arutada vastavad peatükid põhiseaduse aluseks võetud eelnõus ja panna kokku uus tekst, kuhu on võetud ka mõned paragrahvid Raidla eelnõust. Järgnevalt esitan need probleemid, mis nende peatükkide juures tekkisid ja mis tuleks ka läbi hääletada, kui mõni Põhiseadusliku Assamblee liige seda nõuab. Neid probleeme väga palju ei ole – ainult 28. Minu hinnangul on vaja hääletamist. Ma vaatan, kas seda hääletust on vaja täna teha. [...] 24. Selle uue numeratsiooni järgi, mis on teile esitatud, on § 87 peatükis "Rahandus ja riigieelarve": maksukoormuse, lõivud ja trahvid, sundkindlustuse maksed määrab seadus. Ma loodan, et Põhiseaduslik Assamblee on seisukohal, et selle all mõistetakse mitte ainult maksude loetelu määramist, vaid ka maksude suuruse määramist, s. t. valitsusele või mõnele teisele riiklikule organile ei jäeta õigust

määrata lõivusid või maksusid või muid koormisi. Need määrab Riigikogu oma seadusega. Ja seda seadust on õigus vastu võtta ainult Riigikogul. Kui peetakse vajalikuks, siis tuleb ka siin hääletada. 25. Aluseks võetud põhiseaduse eelnõus on öeldud, et riigivara valitseb ja vara erastamist teostab Riigivaraamet. See on üks ametitest, mille esimees ei kuulu isegi valitsuse koosseisu. Kuna vara erastamine on niivõrd oluline asi, siis pidasime vajalikuks sõnastada asi ümber ja öelda, et erastamise ja valvamise ning käsutamise korra määrab seadus. Siin võib olla olukord, kus mõningad riiklikud või mingit liiki riiklikud omandid eraldatakse mõne ministeeriumi poolt, kuid seda tehakse seadusega, mitte et seda hakkab määrama üks amet, mille põhimääruse kinnitab valitsus, minnes mööda parlamendist. Võimalik, et siin tuleb hääletada. 26. Kõige tõsisem probleem rahanduse ja riigieelarve peatükis on järgmine. Põhimõtteliselt oleks võimalik kolm võimalust. See, mis siin on praegu sõnastatud, on vahepealne. Rangem võimalus oleks sõnastada see paragrahv selliselt, et Riigikogu võib suurendada eelarve eelnõus ettenähtud kulusid ja võtta eelarvesse uusi kulusid ainult Vabariigi Valitsuse nõusolekul. Selline mõte oli Raidla eelnõus. See piiraks päris tugevalt parlamendi õigust teha muudatusi. Vahepealne variant on siin, et seaduseelnõud ja riigieelarve muutmissetepanekud, mis tingivad kulude suurendamist, tuleb algatajate poolt koostada vastavate rahaliste arvestustega. Ja veelgi pehmem variant oleks jätta §-st 90 ära sõna "seaduseelnõu". See looks olukorra, kus tavalise seaduseelnõu esitamisel, mis küll järgmise aasta eelarves toob sisse muudatused, ei nõuta rahalisi arvestusi. Rahalisi arvestusi nõutakse siis, kui eelarve on juba esitatud. Rahalised arvestused seaduseelnõu puhul peaks tegema valitsus, kui ta näiteks hakkab poole aasta pärast riigieelarvet kokku panema. Ma arvan, et need kolm võimalust tuleks siin läbi hääletada, aga arvatavasti mitte täna. 27. Eelviimane küsimus. Riigikogu ei või kustutada või vähendada eelarve eelnõu kulusid, mis on määratud seadusega. Toimkond pidas oma varasemates arutlustes väga vajalikuks, et selline säte oleks siin sees. See tähendab, et kui kehtivad seadused, mis näevad ette teatud kindlad kulutused näiteks pensionitele või millelegi muule, siis nende kulutuste osas ei saa eelarvet muuta enne, kui ei ole muudetud vastavat seadust.

Ü. Uluots: Lugupeetud härra Hallaste, te libiseste Eesti Panga probleemist väga ruttu üle ja mul on jäänud niisugune mulje, et toimkonnas vist ei suhtunud sellesse küllalt tõsiselt. Viimasel ajal on tekkinud arusaam, et meil peab olema selline skeem: Riigikogu moodustab panga nõukogu ja seda mitte ainult oma liikmete hulgast, sest tekib hädaoht, et kui, ütleme, kahe kuu pärast läheb Riigikogu laiali, läheb ka Eesti Panga Nõukogu laiali ja katkeb järjepidevus. Skeem peaks olema selline, et Riigikogu nimetab nõukogu esimehe ja president Eesti Panga Nõukogu esildisel Eesti Panga presidendi. Kas mu mõttekäik oli teile arusaadav? Kuidas teie toimkond sellesse suhtuks? Muuseas, mu märkustes on see ka sees.

I. Hallaste: Toimkonna suhtes on teil selles mõttes õigus, et me seda peatükki ei jõudnud põhjalikult arutada. Selle peatüki arutamine käis veel pärast toimkonna ühiskoosolekut möödunud laupäeval. Kõigepealt, Raidla eelnõu tõi sisse sellise mõtte, et Eesti Panga Nõukogu koosneb ainult rahvasaadikutest, s. t. parlamendi liikmetest. Me tegime siin sellise paranduse, et panga nõukogusse võivad lisaks rahvasaadikutele kuuluda ka teised isikud. Riigikogu valib oma liikmete hulgast Eesti Panga Nõukogu liikmete selle osa, kes on Riigikogu liikmed, ja kinnitab panga nõukogu koosseisu. Selle, kuidas toimub panga nõukogu koosseisu esitamine parlamendile, peaks määrama seadus. Usun, et need vaidlused seisavad veel ees. Ning ka toimkonnas tuleks nende küsimustega tõsiselt tegelda. Kusjuures teie kirjalikult tehtud ettepanekus on sellest väga lühidalt juttu või ei ole üldse juttu.

P. Kask: [...] Ja teine küsimus. Esimene oli § 77 kohta, teine on § 88 kohta. Riigivara valdamise, käsutamise, haldamise, erastamise korra määrab seadus. Mul on küsimus, et kui te panite juurde erastamise, miks te ei pannud siis selle vastand- või peegelprotsessi, natsionaliseerimist või riigistamist.

I. Hallaste: Ma alustaksin vastamist viimasest küsimusest: miks ei pandud juurde riigistamist? Mis puutub riigistamisse, siis see on omandiõigusevastane akt või selline asi, mis võiks toimuda ainult Riigikogu otsusega. Kui mingil põhjusel midagi ära riigistatakse. Võimalik, et sinna tuleb panna juurde ka riigistamine, kuid me pole seda küsimust toimkonnas arutanud.

K. Koha: Lugupeetud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Tahaks pisut anda selgitusi kolmanda toimkonna mõnele probleemile, millest ka härra Hallaste siin rääkis. Julgen öelda, et meie riigi tegelik juhtimine hakkab ikkagi tema võimalustest ja võimalused – see on raha, kui palju on riigikassas raha. Ja ühte või teist valdkonda juhtides me kehtestame mingi seaduse ja reglemendi ning iga seadus hakkab ka midagi maksma, seetõttu ongi meie poolt praegu selline pakutud § 90 tekstis: seaduseelnõud ja riigieelarve muutmise ettepanekud. Mispärast just seaduseelnõud? Paraku tänase praktikaga, kust me oleme ka tulnud, käib riigieelarve koostamine sellisel printsiibil, et kulutajad, keda riigieelarvest finantseeritakse, esitavad oma kuluaruanded või kulujaotused ning siis käib diskussioon selle üle, kas ikka nii palju raha saab või ei saa. Aga siiski me võtame vastu terve rea seadusi, mis reglementeerivad ühe või teise eluvaldkonna tööd, kas muudavad või parandavad, ning teatud ümberformeerimine läheb ikka midagi maksma. Kas need kohustused suurenevad või kahanevad, ikka läheb see riigikassale maksma. Ja on igati õigustatud, et kui riigi parlament peab võtma seisukoha seaduseelnõu suhtes, peab ta ka teadma selle eelnõu hinda. Selle kaudu hakkabki tegelikult formeeruma riigieelarve. Aasta jooksul võetakse väga palju seaduseelnõusid vastu, aasta lõpul võetakse vastu riigieelarve. Riigieelarve on sisuliselt aasta töövili kokkuvõetuna ja selle alusel siis hakatakse nagu lõpparutelu pidama. Täheandab, see sõna "seaduseelnõu" on selles paragrahvis väga vajalik. Teine, alternatiivne võimalus, mida härra Hallaste ka ette kandis, on põhimõtteliselt suunatud sellele (kuid ta on jäigem parlamendi suhtes), et valitsus tingimata peab andma oma nõusoleku ühe või teise muudatusettepaneku jaoks. Sisuliselt on praegune tekst ja alternatiiv omavahel kooskõlastatud: mõte on ikkagi selles, et ühtki muudatusettepanekut ei saa teha populistlikel kaalutlustel, endale aru andmata, sest riigi parlament peab arvestama, et see on maksumaksjate raha. Seaduse projektist said välja viidud need sõnad, mis käsitlesid tulude poolt. Tulude baas määratakse ära juba maksudega. Põhimõtte on, et kogu tulu ei saa eelarveaasta eel täpselt ära määrata, saab ainult prognoosida suurusjärgud, üldsumma. Täpselt arvutust teha ei saa, sest maksud laekuvad proportsionaalselt vastavalt protsentidele. Teine probleem, mis mängib ka meie majanduses ja kogu riigi elus suurt osa, on ikkagi raha – see on nagu vereringe. Me oleme siia sisse kirjutanud sellise põhimõtte, et riigivanema esildisel kinnitab Riigikogu Eesti Panga presidendi. Selles skeemis valitakse panga nõukogu liikmed Riigikogu poolt, et oleks tugevam side parlamendi ja panga vahel, et ei oleks ainult seaduse alusel tegutsev riigiorganisatsioon, vaid et seos oleks tugevam. Selleks oleks vaja Riigikogu liikmete osavõtt panga nõukogust. Panga nõukogu koosseisu reglementeeriks ära pangaseadus ja panga põhikirja. Aga küsimus on selles, kas siis riigivanem ei võiks selles mõttes läbirääkimisi pidada, et panga nõukogu siiski leiab selle isiku, kooskõlastab selle riigivanemaga ja riigivanem siis esitab selle Riigikogule kinnitamiseks. Aitäh!

J. Adams: Härra Anton, ma kartsin, et ma ei mahu selle kahe minuti piiridesse, sellepärast ma tulin siia ette. Ma arvan, et kolmas toimkond on teinud ära väga suure ja tänuväärse töö, projekt on ilmselt paranenud, kuigi kiirustamisega on paratamatult sisse sattunud vastuolusid. Üks asi on oluliselt halvenenud – see on valitsuse moodustamise protseduur, sinna ma ka jõuan. Mõningad märkused probleemide suhtes. Ma arvan, et minu töögrupi eelnõus oli panga küsimus halvasti läbi mõeldud. Õige oleks, ja see on ka teistes riikides nii, et riigipanga nõukogu liikmed lähevad tõepoolest läbi parlamendi sõela. See peaks olema õige tee, kuid panga direktori määramine ei peaks olema parlamendi ülesanne. [...]

III toimkonna 19.10.1991 formuleering⁸

8. peatükk

Rahandus ja riigieelarve

§ 84. Raha emissiooni ainuõigus Eestis on Eesti Pangal.

Eesti Vabariigi raha nimetuse ja rahaühikud määrab seadus.

§ 85. Eesti Vabariigi raharinglust ja arveldamiskorda korraldab Eesti Pank vastavalt seadusele.

§ 86. Eesti Pank tegutseb seaduse alusel ja annab oma tegevusest aru riigikogule.

§ 87. Maksud, koormised, lõivud, trahvid ja sundkindlustuse maksed määrab seadus.

§ 88. Riigi vara valdamise, kasutamise, käsutamise ja erastamise korra määrab seadus.

§ 89. Iga aasta kohta võtab riigikogu vastu riigi tulude ja kulude eelarve.

Riigieelarve eelnõu esitab vabariigi valitsus riigikogule hiljemalt seitsekümmend viis päeva enne eelarveaasta algust.

§ 90. Seaduseelnõud ja riigieelarve muutmissetpanekud, mis tingivad riigieelarve eelnõus ettenähtud kulude suurendamist või uute kulusummade sissevõtmist, tuleb algatajate poolt varustada vajalike rahaliste arvestustega, ära näidates kulude katteks vastavad tuluallikad.

Riigikogu ei või kustutada ega vähendada eelarve eelnõus ettenähtud kulusid, mis on määratud seadusega.

§ 91. Eelarve koostamise ja vastuvõtmise korra määrab seadus.

§ 92. Vabariigi valitsuse ettepanekul võib riigikogu võtta aasta kestel vastu lisaeelarve.

§ 93. Riigilaenu tegemine ja riigile muude varaliste kohustuste võtmine toimub valitsuse ettepanekul riigikogu otsusega.

§ 94. Riigikogu poolt vastu võetud eelarve kuulutab oma otsusega välja riigivanem ja see jõustub eelarveaasta algusest. Kui riigikogu ei võta eelarveaasta alguseks riigieelarvet vastu,

⁸ Rahvusarhiiv (RA) ERA.R-2324.1.16, 147–48.

võidakse teha iga kuu kulutusi ühe kaheteistkümnendiku osani eelmise eelarveaasta kulutustest.

§ 95. Kui riigikogu ei ole riigieelarvet vastu võtnud seitsmekümne viie päeva jooksul pärast eelarveaasta algust, loetakse riigikogu volitused lõppenuks ja riigivanem kuulutab välja uued valimised.

III toimkonnale laekunud ettepanekud ja III toimkonna poolt esitatud ettepanekud variantidena (seisuga 18.10.1991), mis kuulusid hääletamisele Assamblee täiskogul:⁹

Eesti Vabariigi Põhiseadusliku Assamblee
III toimkonnale laekunud ettepanekud ja
III toimkonna poolt esitatud ettepanekud
variantidena, mis kuuluvad hääletamisele
Assamblee täiskogul.
(Ettepanekud on tehtud J.Adamsi alustekstil
põhinevale uuele redaktsioonile seisuga 18.10.91.a.)

Ettepaneku sisu	Esitaja	Toimkonna seisukoht
-----------------	---------	------------------------

Ettepaneku sisu	Esitaja	Toimkonna seisukoht
RAHANDUS JA RIIGIEELARVE 19. §94 teine lause; asendada sõnad "seitsmekümneviie päeva jooksul" sõnadega "eelarve aasta algusks"	(T.Käbin)	arvestatud
20. §95 sõnastada järgmises redaktsioonis: "Kui Riigikogu	(T.Käbin)	arvestatud

ei ole eelarvet vastu võtnud seitsmekümne viie päeva ^{parand} pärast eelarve aasta algust, loetakse Riigikogu volitused lõppenuks ja riigivanem kuulutab välja uued valimised".	(K.Koha)	
Arvestatud parandusettepanekud ja toimkonna poolt toetatud variandid on viidud 18.10.1991 redaktsiooni sisse. Teile esitatakse III toimkonna poolt vastav tekst.		
III toimkonna aseesimees		K.Koha

⁹ Rahvusarhiiv (RA) ERA.R-2324.1.16, l 38, 40.

PA 31.10.1991 istungi stenogrammist:

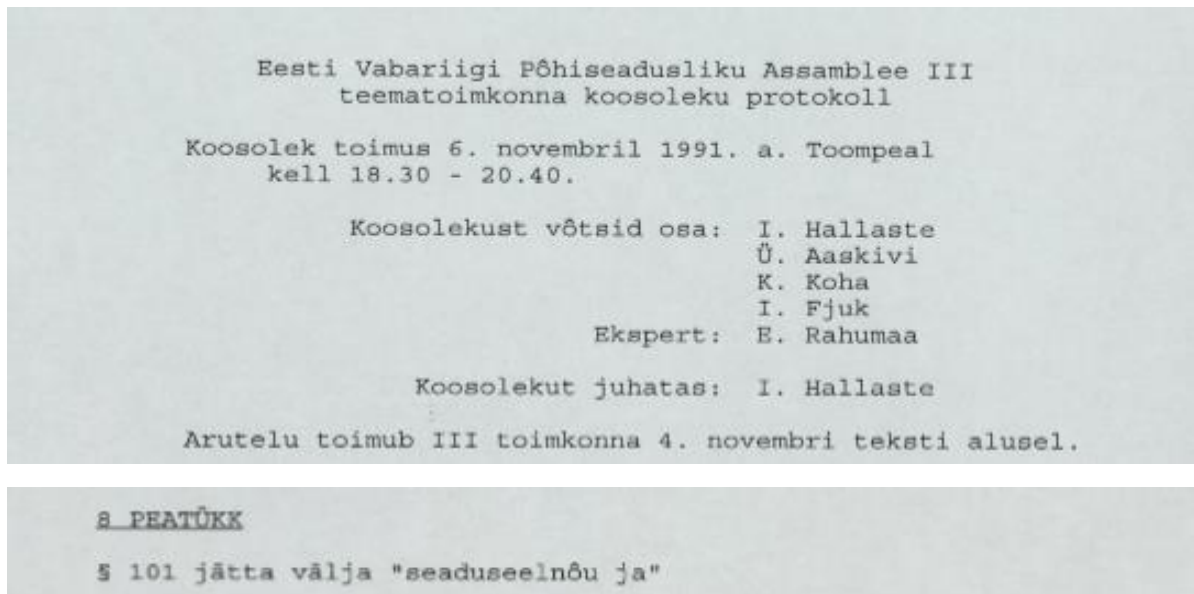
I. Hallaste: [...] Paragrahvis 88 oli meil kirjutatud, et riigivara valdamise, käsutamise, kasutamise ja erastamise korra määrab seadus. Kuna erastamine on üks osa käsutamisest, siis arvestasime parandusettepanekut jätta välja sõna "erastamine". Ekspertid kritiseerisid ka § 90 lõiget 2, mis ütles: "Riigikogu ei või kustutada ega vähendada eelarve eelnõus ettenähtud kulusid, mis on määratud seadusega." Ekspertid juhtisid tähelepanu, et see lause on mitmeti tõlgendatav ja sellisena pole seda tarvis. Viimane, 12. probleem on §-s 95. Me leidsime, et kui tulevad erakorralised või ennetähtaegsed valimised, siis ka nende puhul tuleb fikseerida täpselt sama kord, mis on ennetähtaegsete valimiste korral, kui parlament ei ole võimeline valitsust moodustama. Sama sõnastus, mis on § 72 lõikes 2.

[...]

H. Runnel: Lugupeetud ettekandja! Kas § 90 rahanduse ja riigieelarve osas jääb teie toimikonna meelest kindlasti paigale või tahate veel kord soovitada seda üle kanda II peatükki, seadusandluse peatükki? Ma küsin seda sellepärast, et eilsel istungil me kuulsime seda soovitusi ja täna korraldi seda küsimust saalis uuesti. See on esimene küsimus.

I. Hallaste: Paragrahvi 90 sisu käsitleb riigieelarve koostamist ja riigieelarve muutmise ettepanekuid. Kui mingi seaduseelnõu muudab kehtivat eelarvet, mis juba toimib, nõuab erilisi kulusi, siis selline seaduseelnõu tuleb varustada vajalike rahaliste arvestustega. See on meie toimikonna seisukoht ja sellepärast me pidasime vajalikuks selle lülitamist peatükki "Seadusandlus". Võimalik, et see tundub kordamisena, kus ühel juhul räägitakse sellest eelarvest, mis tuleb, mida alles hakatakse koostama, teisel juhul sellest eelarvest, mis on juba seadusena kehtiv. Aga me ikkagi pidasime vajalikuks selle asja sõnastamist kaks korda. Selles mõttes Kalju Koha etteheide, et see ei leidnud kajastamist ei koostatud tekstis ega ka parandusettepanekutes, oli asjakohane.

III toimkonna 06.11.1991 koosoleku protokollist:¹⁰

III toimkonna 7.11.1991 formuleering¹¹

8. peatükk

Rahandus ja riigieelarve

§ 96. Raha emissiooni ainuõigus Eestis on Eesti Pangal.

Eesti Vabariigi raha nimetuse ja rahaühikud määrab seadus.

§ 97. Eesti Vabariigi raharinglust ja arveldamiskorda korraldab Eesti Pank vastavalt seadusele.

§ 98. Eesti Pank tegutseb seaduse alusel ja annab oma tegevusest aru riigikogule.

§ 99. Maksud, koormised, lõivud, trahvid ja sundkindlustuse maksed määrab seadus.

§ 100. Riigi vara valdamise, kasutamise ja käsutamise korra määrab seadus.

§ 101. Iga aasta kohta võtab riigikogu vastu riigi tulude ja kulude eelarve.

Vabariigi Valitsus esitab riigieelarve eelnõu riigikogule hiljemalt seitsekümmend viis päeva enne eelarveaasta algust.

§ 102. Riigieelarve muutmissetpanekud, mis tingivad riigieelarve eelnõus ettenähtud kulude suurendamist või uute kulusummade sissevõtmist, tuleb algatajate poolt varustada vajalike rahaliste arvestustega, ära näidates kulude katteks vastavad tuluallikad.

§ 103. Eelarve koostamise ja vastuvõtmise korra määrab seadus.

§ 104. Vabariigi valitsuse ettepanekul võib riigikogu võtta aasta kestel vastu lisaelarve.

¹⁰ Rahvusarhiiv (RA) ERA.R-2324.1.26, l 31–32.

¹¹ Rahvusarhiiv (RA) ERA.R-2324.1.16, l 119–120.

§ 105. Riigilaenu tegemine ja riigile muude varaliste kohustuste võtmine toimub valitsuse ettepanekul riigikogu otsusega.

§ 106. Riigikogu poolt vastu võetud eelarve jõustub eelarveaasta algusest. Kui riigikogu ei võta eelarveaasta alguseks riigieelarvet vastu, võidakse teha iga kuu kulutusi ühe kaheteistkümnendiku osani eelmise eelarveaasta kulutustest.

§ 107. Kui riigikogu ei ole riigieelarvet vastu võtnud seitsmekümne viie päeva jooksul pärast eelarveaasta algust, kuulutab riigivanem välja riigikogu ennetähtaegsed valimised vastavalt põhiseaduse § 52.

III toimkonna 11.11.1991 formuleering¹²

8. peatükk

Rahandus ja riigieelarve

§ 94. Raha emissiooni ainuõigus Eestis on Eesti Pangal.

Eesti Vabariigi raha nimetuse ja rahaühikud määrab seadus.

§ 95. Eesti Vabariigi raharinglust ja arveldamiskorda korraldab Eesti Pank vastavalt seadusele.

§ 96. Eesti Pank tegutseb seaduse alusel ja annab oma tegevusest aru riigikogule.

§ 97. Maksud, koormised, lõivud, trahvid ja sundkindlustuse maksed määrab seadus.

§ 98. Riigi vara valdamise, kasutamise ja käsutamise korra määrab seadus.

§ 99. Iga aasta kohta võtab riigikogu vastu riigi tulude ja kulude eelarve.

Vabariigi valitsus esitab riigieelarve eelnõu riigikogule hiljemalt seitsekümmend viis päeva enne eelarveaasta algust.

§ 100. Riigieelarve muutmissettepanekud, mis tingivad riigieelarve eelnõus ettenähtud kulude suurendamist või uute kulusummade sissevõtmist, tuleb algatajate poolt varustada vajalike rahaliste arvestustega, ära näidates kulude katteks vastavad tuluallikad.

§ 101. Eelarve koostamise ja vastuvõtmise korra määrab seadus.

§ 102. Vabariigi valitsuse ettepanekul võib riigikogu võtta aasta kestel vastu lisaeelarve.

§ 103. Riigilaenu tegemine ja riigile muude varaliste kohustuste võtmine toimub valitsuse ettepanekul riigikogu otsusega.

¹² Rahvusarhiiv (RA) ERA.R-2324.1.16, l 178–179.

§ 104. Riigikogu poolt vastu võetud riigieelarve jõustub eelarveaasta algusest. Kui riigikogu ei võta eelarveaasta alguseks riigieelarvet vastu, võidakse teha iga kuu kulutusi ühe kaheteistkümnendiku osani eelmise eelarveaasta kulutustest.

§ 105. Kui riigikogu ei ole riigieelarvet vastu võtnud seitsmekümne viie päeva jooksul pärast eelarveaasta algust, kuulutab riigivanem välja riigikogu ennetähtaegsed valimised vastavalt põhiseaduse § 52.

PA 15.11.1991 redaktsiooni I versioon¹³

VIII. PEATÜKK

Rahandus ja riigieelarve

§ 102. (§ 94) Raha emissiooni ainuõigus Eestis on Eesti Pangal. Eesti Vabariigi raha nimetuse ja rahaühikud määrab seadus.

§ 103. (§ 95) Eesti Vabariigi raharinglust ja arveldamiskorda korraldab Eesti Pank vastavalt seadusele.

§ 104. (§ 96) Eesti Pank tegutseb seaduse alusel ja annab oma tegevusest aru Riigikogule.

§ 105. (§ 97) Maksud, koormised, lõivud, trahvid ja sundkindlustuse maksed määrab seadus.

§ 106. (§ 98) Riigi vara valdamise, kasutamise ja käsutamise korra määrab seadus.

§ 107. (§ 99) Iga aasta kohta võtab Riigikogu vastu riigi tulude ja kulude eelarve. Vabariigi valitsus esitab riigieelarve eelnõu Riigikogule hiljemalt seitsekümmend viis päeva enne eelarveaasta algust.

§ 108. (§ 100) Riigieelarve muutmissetpanekud, mis tingivad riigieelarve eelnõus ettenähtud kulude suurendamist või uute kulusummade sissevõtmist, tuleb algatajate poolt varustada vajalike rahaliste arvestustega, ära näidates kulude katteks vastavad tuluallikad.

§ 109. (§ 101) Eelarve koostamise ja vastuvõtmise korra määrab seadus.

§ 110. (§ 102) Vabariigi valitsuse ettepanekul võib riigikogu võtta aasta kestel vastu lisaelarve.

§ 111. (§ 103) Riigilaenude tegemine ja riigile muude varaliste kohustuste võtmine toimub valitsuse ettepanekul Riigikogu otsusega.

¹³ Rahvusarhiiv (RA) ERA.R-2324.1.16, l 208–209.

§ 112. (§ 104) Riigikogu poolt vastu võetud riigieelarve jõustub eelarveaasta algusest. Kui riigikogu ei võta eelarveaasta alguseks riigieelarvet vastu, võidakse teha iga kuu kulutusi ühe kaheteistkümnendiku osani eelmise eelarveaasta kulutustest.

§ 113. (§ 105) Kui Riigikogu ei ole riigieelarvet vastu võtnud seitsmekümne viie päeva jooksul pärast eelarveaasta algust, kuulutab riigivanem välja Riigikogu ennetähtaegsed valimised vastavalt põhiseaduse § 52.

PA 15.11.1991 redaktsiooni II versioon¹⁴

VIII. PEATÜKK

Rahandus ja riigieelarve

§ 100. (§ 102) Raha emissiooni ainuõigus Eestis on Eesti Pangal. Eesti Vabariigi raha nimetuse ja rahaühikud määrab seadus.

§ 101. (§ 103) Eesti Vabariigi raharinglust ja arveldamiskorda korraldab Eesti Pank vastavalt seadusele.

§ 102. (§ 104) Eesti Pank tegutseb seaduse alusel ja annab oma tegevusest aru Riigikogule.

§ 103. (§ 105) Maksud, koormised, lõivud, trahvid ja sundkindlustuse maksed määrab seadus.

§ 104. (§ 106) Riigi vara valdamise, kasutamise ja käsutamise korra määrab seadus.

§ 105. (§ 107) Iga aasta kohta võtab Riigikogu vastu riigi tulude ja kulude eelarve. Vabariigi valitsus esitab riigieelarve eelnõu Riigikogule hiljemalt seitsekümmend viis päeva enne eelarveaasta algust.

§ 106. (§ 108) Riigieelarve muutmissetpanekud, mis tingivad riigieelarve eelnõus ettenähtud kulude suurendamist või uute kulusummade sissevõtmist, tuleb algatajate poolt varustada vajalike rahaliste arvestustega, ära näidates kulude katteks vastavad tuluallikad.

§ 107. (§ 109) Eelarve koostamise ja vastuvõtmise korra määrab seadus.

§ 108. (§ 110) Vabariigi valitsuse ettepanekul võib riigikogu võtta aasta kestel vastu lisaeelarve.

§ 109. (§ 111) Riigilaenude tegemine ja riigile muude varaliste kohustuste võtmine toimub valitsuse ettepanekul Riigikogu otsusega.

¹⁴ Rahvusarhiiv (RA) ERA.R-2324.1.4, l 76–77.

§ 110. (§ 112) Riigikogu poolt vastu võetud riigieelarve jõustub eelarveaasta algusest. Kui riigikogu ei võta eelarveaasta alguseks riigieelarvet vastu, võidakse teha iga kuu kulutusi ühe kaheteistkümnendiku osani eelmise eelarveaasta kulutustest.

§ 111. (§ 113) Kui Riigikogu ei ole riigieelarvet vastu võtnud seitsmekümne viie päeva jooksul pärast eelarveaasta algust, kuulutab riigivanem välja Riigikogu ennetähtaegsed valimised vastavalt põhiseaduse § 52.

PA 22.11.1991 redaktsioon¹⁵

VIII. PEATÜKK

Rahandus ja riigieelarve

§ 102. Raha emissiooni ainuõigus Eestis on Eesti Pangal. Eesti Vabariigi raha nimetuse ja rahaühikud määrab seadus.

Eesti Vabariigi raharinglust ja arveldamiskorda korraldab Eesti Pank vastavalt seadusele.

Eesti Pank annab oma tegevusest aru Riigikogule.

§ 103. Maksud, koormised, lõivud, trahvid ja sundkindlustuse maksed määrab seadus.

§ 104. Riigi vara valdamise, kasutamise ja käsutamise korra määrab seadus.

§ 105. Iga aasta kohta võtab Riigikogu vastu riigi tulude ja kulude eelarve.

Valitsus esitab riigieelarve eelnõu Riigikogule hiljemalt seitsekümmend viis päeva enne eelarveaasta algust.

§ 106. Riigieelarve muutmisettepanekud, mis tingivad riigieelarve eelnõus ettenähtud kulude suurendamist või uute kulusummade sissevõtmist, tuleb algatajate poolt varustada vajalike rahaliste arvestustega, ära näidates kulude katteks vastavad tuluallikad.

Eelarve koostamise ja vastuvõtmise korra määrab seadus.

§ 107. Valitsuse ettepanekul võib riigikogu aasta kestel vastu lisaelarve.

§ 108. Riigilaenude tegemine ja riigile muude varaliste kohustuste võtmine toimub valitsuse ettepanekul Riigikogu otsusega.

§ 109. Riigikogu poolt vastu võetud riigieelarve jõustub eelarveaasta algusest. Kui riigikogu ei võta eelarveaasta alguseks riigieelarvet vastu, võidakse teha iga kuu kulutusi ühe kaheteistkümnendiku osani eelmise eelarveaasta kulutustest.

§ 110. Kui Riigikogu ei ole riigieelarvet vastu võtnud seitsmekümne viie päeva jooksul pärast eelarveaasta algust, kuulutab riigivanem välja Riigikogu ennetähtaegsed valimised.

¹⁵ Rahvusarhiiv (RA) ERA.R-2324.1.4, l 121–122.

ALTERNATIIV: pärast koma järgneb test: võib Riigivanem välja kuulutada Riigikogu ennetähtaegsed valimised.

III toimkonna 22.11.1991 koosoleku protokollist:¹⁶

Eesti Vabariigi Põhiseaduse Assamblee III
teematoimkonna koosoleku protokoll

Koosolek toimus 22. novembril 1991. aastal
kell 11.45 - 15.20 Toompeal

Koosolekust võtsid osa: M. Lauristin
T. Käbin
I. Pjuk
J. Reinson
V. Lebedev
V. Niitsoo
Ü. Aaskivi

Koosolekut juhatas: Ü. Aaskivi

RAHANDUS JA RIIGIEELARVE PEATÜKK

11) § 110 ALTERNATIIV: välja, ei saa juttugi olla sellisest alternatiivist.
Riigivanemal ei ole vaja agooniat pikendada.
Otsustati alternatiiv välja jätta.

12) Riigikaitse ja riigi rahaline kohustus on liiga üldine ja kaksipidi mõistetav. Tuleks sõnastada: "rahalistesse kohustustesse puutuvaid küsimusi". "Riigikaitse" asemele "mobilisatsioon ja demobilisatsioon".

13) Rahvahääletusele panemine kukutab Riigikogu, kui läbi ei lähe.
Paha, kui Riigikogu ei julge probleemi rahvahääletusele panna, kuna kes teab, kuidas läheb.
Hea, kui on blokeering peal. Las olla väljas.

14) Parandusettepanek redaktsioonitoimkonnale: § 55 riigivanemaks võib kandideerida Eesti Vabariigi sünnijärgne kodanik, kes on vähemalt viimased 10 aastat elanud Eestis.

PA 23.11.1991 istungi stenogrammist:

L. Hänni: Järgmine alternatiivne paragrahv on 110. Siin oli, et kui Riigikogu 75 päeva jooksul pärast eelarveaasta algust ei võta vastu eelarvet, kuulutab riigivanem kohe välja Riigikogu ennetähtaegsed valimised. Redaktsioonitoimkond pakkus välja alternatiivse võimaluse, et riigivanem võib välja kuulutada Riigikogu ennetähtaegsed valimised. Täna hommikul arutas redaktsioonitoimkond uuesti ettepanekut ja leidis, et kui on võimalik, siis tuleks seda alternatiivi veel kord täiendada ja täpsustada. Meie alternatiiv kõlaks sel juhul järgmiselt: „Kui Riigikogu ei ole riigieelarvet vastu võtnud 75 päeva jooksul pärast

¹⁶ Rahvusarhiiv (RA) ERA.R-2324.1.26, l 34-35.

eelarveaasta algust, võib riigivanem peaministri ettepanekul välja kuulutada Riigikogu ennetähtaegsed valimised.“ Nii et võrreldes selle tekstiga, mis on kirja pandud väljajagatud eelnõus, on alternatiivi lisandunud sõnapaar „peaministri ettepanekul“.

Juhataja: Proua Aaskivi, palun!

Ü. Aaskivi: Lugupeetud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Antud juhul esindan ma kolmanda toimkonna seisukohti. Need seisukohad kujundati aga varasema alternatiivse sõnastuse suhtes ja seda toimkond ei toetanud. Praegu lisatud sõnad muudavad asja oluliselt ja seetõttu ma palun siiski seda küsimust täna mitte hääletusele panna, sest on võimalik, et kolmas toimkond uut sõnastust toetab, kuid me ei ole saanud seda arutada. Aitäh!

L. Hänni: Ma arvan, et on tõepoolest otstarbekas otsuse langetamine edasi lükata, kuni kolmas toimkond oma seisukoha kujundab.

PA 29.11.1991 redaktsioon¹⁷

VIII PEATÜKK

Rahandus ja riigieelarve

§ 105. Raha emissiooni ainuõigus Eestis on Eesti Pangal. Eesti raha nimetuse ja rahaühikud määrab seadus.

Raharinglust ja arveldamiskorda korraldab Eesti Pank vastavalt seadusele.

Eesti Pank annab oma tegevusest aru Riigikogule.

§ 106. Maksud, koormised, lõivud, trahvid ja sundkindlustuse maksed määrab seadus.

§ 107. Riigi vara valdamise, kasutamise ja käsutamise korra määrab seadus.

§ 108. Iga aasta kohta võtab Riigikogu vastu riigi kõigi tulude ja kulude eelarve.

Valitsus esitab riigieelarve eelnõu Riigikogule hiljemalt seitsekümmend viis päeva enne eelarveaasta algust.

§ 109. Riigieelarve muutmissettepanekud, mis tingivad riigieelarve eelnõus ettenähtud kulude suurendamist või uute kulusummade sissevõtmist, tuleb algatajate poolt varustada vajalike rahaliste arvestustega, ära näidates kulude katteks vastavad tuluallikad.

Eelarve koostamise ja vastuvõtmise korra sätestab seadus.

Riigikogu ei tohi kustutada ega kärpida eelarve eelnõus ettenähtud kulusid, mis on määratud seadusega.

§ 110. Valitsuse ettepanekul võib Riigikogu aasta kestel võtta vastu lisaelarve.

¹⁷ Rahvusarhiiv (RA) ERA.R-2324.1.4, l 144–145.

§ 111. Riigilaenu tegemine ja riigile muude varaliste kohustuste võtmine toimub valitsuse ettepanekul Riigikogu otsusega.

§ 112. Riigikogu poolt vastu võetud riigieelarve jõustub eelarveaasta algusest. Kui Riigikogu ei võta eelarveaasta alguseks riigieelarvet vastu, võidakse teha iga kuu kulutusi ühe kaheteistkümnendiku osani eelmise eelarveaasta kulutustest.

§ 113. Kui Riigikogu ei ole riigieelarvet vastu võtnud seitsmekümne viie päeva jooksul pärast eelarveaasta algust, võib Riigivanem peaministri ettepanekul välja kuulutada Riigikogu ennetähtaegsed valimised.

PA 29.11.1991 istungi stenogrammist:

L. Hänni: [...] VIII peatükk "Rahandus ja riigieelarve". Siin on täpsustus § 108 lõike 1 osas: lisandunud on ainult üks sõna, aga see võib endaga kaasa tuua olulisi tagajärgi. Nimelt võtab Riigikogu iga aasta kohta vastu riigi kõigi tulude ja kulude eelarve. Rõhutagem sõna "kõigi", mis siia on lisandunud. See tähendab, et Eesti riigil ei saa olla sissetulekuid ega kulusid, mis oleksid eelarvest väljaspool. Ekspertide ettepanekul, seda rõhutas eriti härra Schneider, on lisandunud § 109 viimane lõik, mis ilmselt väärrib omaette paragrahvi. Riigikogu ei tohi kustutada ega kärpida eelarve eelnõus ettenähtud kulusid, mis on määratud seadusega. See tähendab, et Riigikogu neid kulutusi, mis tulenevad näiteks pensioniseadusest, peab eelarves igal juhul täpselt kajastama. Kui üldiselt kehtib põhimõte, et hilisem norm asendab varasema normi, siis antud sätte lisamine tähendab, et riigieelarve seadus sellist toimet ei oma. Paragrahvis 113 on samuti täpsustatud korda, kuidas kuulutatakse välja Riigikogu ennetähtaegsed valimised juhul, kui ta ei tule toime riigieelarve vastuvõtmisega. Eelmises versioonis kuulutas sel juhul riigivanem igal juhul välja Riigikogu ennetähtaegsed valimised, nüüd on jäetud võimalus teha seda koos peaministriga. Nii et igal juhul on õigus otsustada, kas valimiste korraldamine on otstarbekas või ei ole.

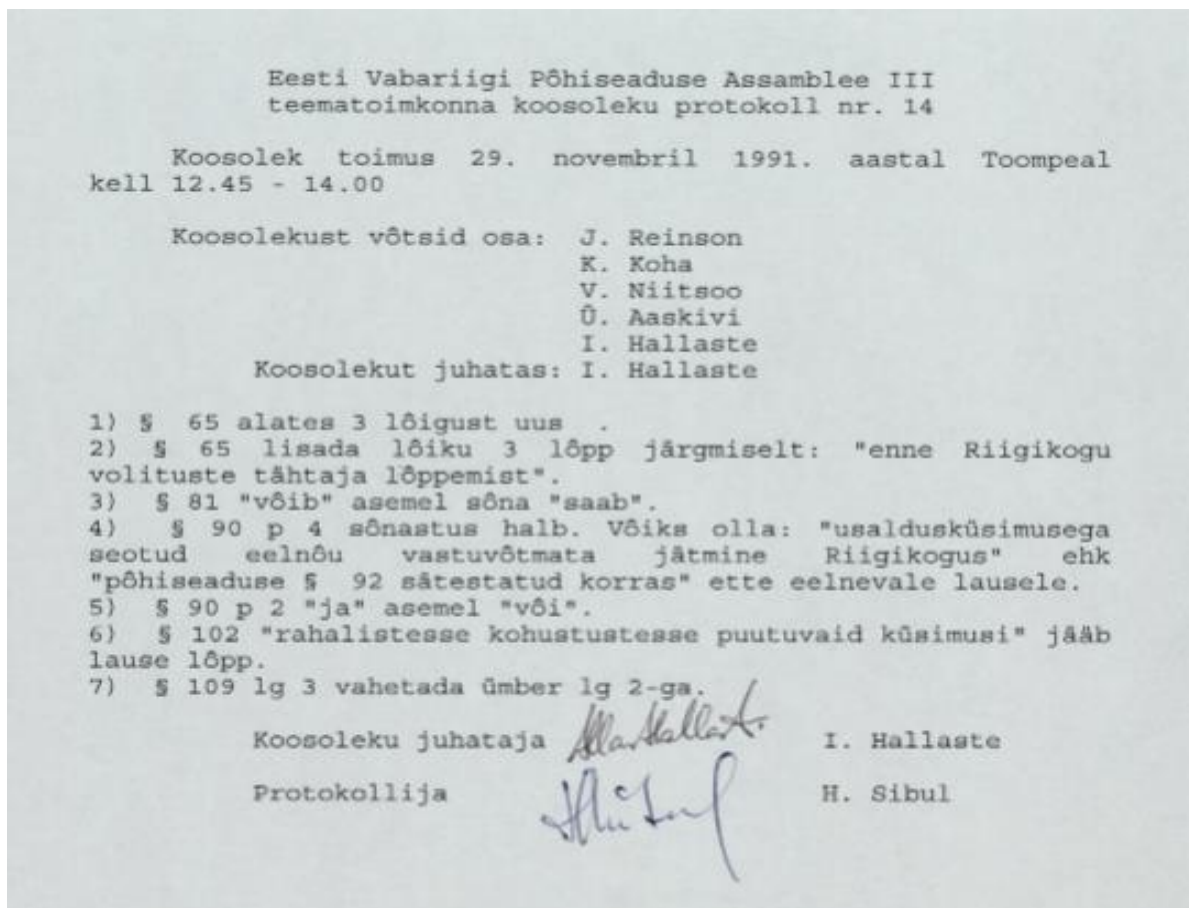
[...]

Ü. Seppa: Lugupeetud härra juhataja! Minu sõnavõtt ei peaks küll olema ainult sõnavõtt sõnavõtu pärast. Tahan esitada küsimuse § 125 lõike 4 kohta. Ma tänan ettekandjat selle eest, et ta arvestas minu ettepanekut, aga praegu on sattunud siia sisse kaunis segane väljend. Me ütleme, et nende ettevõtete majanduslikku tegevust, kus riigil on üle poole kapitalist. Kapitali mõiste on siin väga segane ega väljenda mitte midagi, sest kapital ühes ettevõttes on muutuv suurus. Siin peab olema tingimata aktsiakapital, mis on püsiv suurus. Nii et ma palun sellele tähelepanu pöörata. Teine küsimus on § 141 kohta, kus räägitakse prokuratuurist. Siin on öeldud niimoodi, et kohtute juures on prokurörid, kes esindavad riiklikku süüdistajat ja teostavad järelevalvet kohtueelse uurimise ning kohtuotsuste täitmise üle. Järelevalvet kohtueelse uurimise ja kohtuotsuste täitmise üle teostasid prokurörid ka Nõukogude Liidu seaduste järgi. Selle kohta on seltsimees Võšinski kunagi öelnud, et kohtueelse uurimise järelevalvet teostab prokurör vahetu osavõetuga ülekuulamisest ja kohtueelsest uurimisest. Ma soovitan tingimata lisada siia mingisuguse täienduse. Näiteks midagi niisugust, et teostavad

järelevalvet kohtueelse uurimise läbiviimise seaduslikkuse üle. Siis on välistatud, et prokurör oleks ise uurija. Ma palun ka seda arvestada. Täna tähelepanu eest!

L. Hänni: Need olid rohkem märkused kui küsimused. Paragrahvi 125 lõike 4 lõplik formuleering, nagu ma viitasin, tugines härra Korrovitsi ettepanekule. Meil tekkis probleem, et on majandusettevõtteid, mis ei ole aktsiaseltsid, ja ka nendes võib olla paigutatud riigi vahendeid. Kui me jätame siia ainult sõnad "üle poole aktsiakapitalist", kas see ei piira siis nende majandusettevõtete ringi, keda riik üldse võib kontrollida? Ilmselt on siin tegemist küsimusega, mis vajab veel ekspertide abi

III toimkonna 29.11.1991 koosoleku protokoll:¹⁸

PA 02.12.1991 redaktsioon¹⁹

VIII PEATÜKK

Rahandus ja riigieelarve

¹⁸ Rahvusrhiiv (RA) ERA.R-2324.1.26, 1 36.

¹⁹ Rahvusrhiiv (RA) ERA.R-2324.1.5a, 1 18–19.

§ 105. Raha emissiooni ainuõigus Eestis on Eesti Pangal. Eesti raha nimetuse ja rahaühikud määrab seadus.

Raharinglust ja arveldamiskorda korraldab Eesti Pank vastavalt seadusele. Eesti Pank annab oma tegevusest aru Riigikogule.

§ 106. Maksud, koormised, lõivud, trahvid ja sundkindlustuse maksed määrab seadus.

§ 107. Riigi vara valdamise, kasutamise ja käsutamise korra sätestab seadus.

§ 108. Iga aasta kohta võtab Riigikogu vastu riigi kõigi tulude ja kulude eelarve.

Valitsus esitab riigieelarve eelnõu Riigikogule hiljemalt seitsekümmend viis päeva enne eelarveaasta algust.

§ 109. Riigieelarve muutmisettepanekud, mis tingivad riigieelarve eelnõus ettenähtud kulude suurendamist või uute kulusummade sissevõtmist, tuleb algatajate poolt varustada vajalike rahaliste arvestustega, ära näidates kulude katteks vastavad tuluallikad.

Riigikogu ei tohi kustutada ega kärpida eelarve eelnõus ettenähtud kulusid, mis on määratud seadusega.

Eelarve koostamise ja vastuvõtmise korra sätestab seadus.

§ 110. Valitsuse ettepanekul võib Riigikogu aasta kestel võtta vastu lisaeelarve.

§ 111. Riigilaenu tegemine ja riigile muude varaliste kohustuste võtmine toimub valitsuse ettepanekul Riigikogu otsusega.

§ 112. Riigikogu poolt vastu võetud riigieelarve jõustub eelarveaasta algusest. Kui Riigikogu ei võta eelarveaasta alguseks riigieelarvet vastu, võidakse teha iga kuu kulutusi ühe kaheteistkümnendiku osani eelmise eelarveaasta kulutustest.

§ 113. Kui Riigikogu ei ole riigieelarvet vastu võtnud seitsmekümne viie päeva jooksul pärast eelarveaasta algust, võib Riigivanem peaministri ettepanekul välja kuulutada Riigikogu ennetähtaegsed valimised.

PA 06.12.1991 redaktsioon²⁰

VIII PEATÜKK

Rahandus ja riigieelarve

§ 105. Raha emissiooni ainuõigus on Eesti Pangal. Eesti raha nimetuse ja rahaühikud määrab seadus.

Raharinglust ja arveldamiskorda korraldab Eesti Pank vastavalt seadusele. Eesti Pank annab oma tegevusest aru Riigikogule.

²⁰ Rahvusarhiiv (RA) ERA.R-2324.1.24, 1 73–74.

§ 106. Maksud, koormised, lõivud, trahvid ja sundkindlustuse maksed määrab seadus.

§ 107. Riigi vara valdamise, kasutamise ja käsutamise korra sätestab seadus.

§ 108. Iga aasta kohta võtab Riigikogu vastu riigi kõigi tulude ja kulude eelarve. Valitsus esitab riigieelarve eelnõu Riigikogule hiljemalt seitsekümmend viis päeva enne eelarveaasta algust.

§ 109. Riigieelarve muutmissetpanekud, mis tingivad riigieelarve eelnõus ettenähtud kulude suurendamist või uute kulusummade sissevõtmist, tuleb algatajate poolt varustada vajalike rahaliste arvestustega, ära näidates kulude katteks vastavad tuluallikad.

Riigikogu ei tohi kustutada ega kärpida eelarve eelnõus ettenähtud kulusid, mis on määratud seadusega.

Eelarve koostamise ja vastuvõtmise korra sätestab seadus.

§ 110. Valitsuse ettepanekul võib Riigikogu aasta kestel võtta vastu lisaeelarve.

§ 111. Riigilaenu tegemine ja riigile muude varaliste kohustuste võtmine toimub valitsuse ettepanekul Riigikogu otsusega.

§ 112. Riigikogu poolt vastu võetud riigieelarve jõustub eelarveaasta algusest. Kui Riigikogu ei võta eelarveaasta alguseks riigieelarvet vastu, võidakse teha iga kuu kulutusi ühe kaheteistkümnendiku osani eelmise eelarveaasta kulutustest.

§ 113. Kui Riigikogu ei ole riigieelarvet vastu võtnud seitsmekümne viie päeva jooksul pärast eelarveaasta algust, võib Riigivanem peaministri ettepanekul välja kuulutada Riigikogu ennetähtaegsed valimised.

PA 13.12.1991 redaktsioon I versioon²¹

VIII PEATÜKK

Rahandus ja riigieelarve

§ 103. Raha emissiooni ainuõigus Eestis on Eesti Pangal. Eesti raha nimetuse ja rahaühikud määrab seadus.

Raharinglust ja arveldamiskorda korraldab Eesti Pank vastavalt seadusele.

Eesti Pank annab oma tegevusest aru Riigikogule.

§ 104. Eesti Panga tegevust juhib Eesti Panga nõukogu. Eesti Panga nõukogu esimehe kinnitab ametisse ja vabastab ametist Riigikogu Riigivanema ettepanekul.

²¹ Rahvusarhiiv (RA) ERA.R-2324.1.24, I 111.

Eesti Panga tegevust korraldab Eesti Panga president, kelle nimetab ametisse ja vabastab ametist Riigivanem Eesti Panga nõukogu ettepanekul.

§ 105. Maksud, koormised, lõivud, trahvid ja sundkindlustuse maksed sätestab seadus.

§ 106. Riigi vara valdamise, kasutamise ja käsutamise korra sätestab seadus.

§ 107. Iga aasta kohta võtab Riigikogu vastu riigi kõigi tulude ja kulude eelarve.

Valitsus esitab riigieelarve eelnõu Riigikogule hiljemalt seitsekümmend viis päeva enne eelarveaasta algust.

Valitsuse ettepanekul võib Riigikogu aasta kestel võtta vastu lisaelarve.

§ 108. Riigieelarve muutmissettepanekud, mis tingivad kehtivas riigieelarves või riigieelarve eelnõus ettenähtud kulude suurendamise või uute kulusummade sissevõtmise, tuleb algatajal lisada arvestused, mis näitavad ära rahalised allikad kulude katteks.

Riigikogu ei tohi kustutada ega kärpida eelarve eelnõus ettenähtud kulusid, mis on kehtestatud seadusega.

Eelarve koostamise ja vastuvõtmise korra sätestab seadus.

§ 109. Riigilaenu tegemine ja riigile muude varaliste kohustuste võtmise otsustab valitsuse ettepanekul Riigikogu.

§ 110. Riigikogu poolt vastu võetud riigieelarve jõustub eelarveaasta algusest. Kui Riigikogu ei võta riigieelarvet vastu eelarveaasta alguseks, võidakse teha iga kuu kulutusi ühe kaheteistkümnendiku osani eelmise eelarveaasta kulutustest.

§ 111. Kui Riigikogu ei ole riigieelarvet vastu võtnud seitsmekümne viie päeva jooksul pärast eelarveaasta algust, võib Riigivanem peaministri ettepanekul välja kuulutada Riigikogu ennetähtaegsed valimised.

PA 13.12.1991 istungi stenogrammist:

L. Hänni: VIII peatükk "Rahandus ja riigieelarve". Siia pidas redaktsioonitoimkond vajalikuks lisada ühe paragrahvi, § 104, mis sätestaks Eesti Panga Nõukogu funktsioonid ja samuti Eesti Panga presidendi funktsioonid. Me tuletasime sellise sätte vajalikkuse puhtjuriidilisest loogikast, et kui Eesti Panga Nõukogu esimehe ja Eesti Panga presidendi ametisse nimetamise sätestab põhiseadus, siis peaks olema ka nende ülesanne põhiseadusega täpsemalt piiritletud. Ma tean juba, et siin võib toimkond meie seisukoha vaidlustada. Me oleme nõus oma arvamust ka üle vaatama.

[...]

Juhataja: [...] Siin on räägitud riigieelarvest ja juba ka §-st 108. Kas me võime edasi teha niimoodi, et § 108 kohta laekunud apellatsioon tuleb selgitama Kalju Koha? Kas Liia Hänni on sellega nõus? Nagu ma aru saan, on vahepeal tehtud lennult üks parandus, mida esialgu

paistavad teadvat ainult teematoimkond ja redaktsioonitoimkond. Mul tuleb see siis ette lugeda. Paragrahvi 108 esimeses lauses on ära jäetud – ma usun, et ma ei eksi – mitte kaks sõna, nagu apellatsioonis kirjas, vaid kolm sõna, s. t. teise rea algusest sõnad "kehtivas riigieelarves võib". Palun tõsta käsi, kes aru ei saanud! Palun, härra Kois!

V. Kois: Mina sain hästi aru, mida te ette lugesite, aga ma ei saanud aru sellest, mida Kalju Koha pakub riigieelarve eelnõu kohta.

K. Koha: Paragrahv 108 reglementeerib riigieelarve eelnõu kohta käiva protsessi. Kui valitsus on esitanud riigieelarve eelnõu, siis on seal võimalik teha parandusi, mis tähendab, et võib suurendada kulusid või võtta sisse uusi summasid. Siin on tingimuseks, et kui algatajad teevad ettepaneku, lisavad nad sellele arvestused, et oleks võimalik analüüsida, kas ettepanek on põhjendatud. Selle paragrahvi sisu on nüüd selline ja see käib ainult riigieelarve eelnõu kohta. Me võtsime praegu maha sõnad "kehtiv riigieelarve", te enne hääletasite selle ju välja.

Juhataja: Vabandust, härra Koha, aga mitte teie, vaid meie! Kas on veel kellelgi küsimusi või proteste? Loeme selle küsimuse lahendamiseks ja sõna on proua Hännil.

PA 13.12.1991 redaktsioon II versioon²²

VIII PEATÜKK

Rahandus ja riigieelarve

§ 101. Raha emissiooni ainuõigus on Eesti Pangal. Eesti raha nimetuse ja rahaühikud määrab seadus.

Raharinglust ja arveldamiskorda korraldab Eesti Pank vastavalt seadusele. Eesti Pank annab oma tegevusest aru Riigikogule.

§ 102. Eesti Panga tegevust juhib Eesti Panga nõukogu. Eesti Panga nõukogu esimehe kinnitab ametisse ja vabastab ametist Riigikogu Riigivanema ettepanekul. Eesti Panga tegevust korraldab Eesti Panga president, kelle nimetab ametisse ja vabastab ametist Riigivanem Eesti Panga nõukogu ettepanekul.

§ 103. Maksud, koormised, lõivud, trahvid ja sundkindlustuse maksed sätestab seadus.

§ 104. Riigi vara valdamise, kasutamise ja käsutamise korra sätestab seadus.

§ 105. Iga aasta kohta võtab Riigikogu vastu riigi kõigi tulude ja kulude eelarve. Valitsus esitab riigieelarve eelnõu Riigikogule hiljemalt seitsekümmend viis päeva enne eelarveaasta algust. Valitsuse ettepanekul võib Riigikogu aasta kestel võtta vastu lisaelarve.

²² Rahvusarhiiv (RA) ERA.R-2324.1.4, l 165–166.

§ 106. Riigieelarve muutmisettepanekule, mis tingib riigieelarve eelnõus ettenähtud kulude suurendamise või uute kulusummade sissevõtmise, tuleb algatajal lisada arvestused, mis näitavad ära rahalised allikad kulude katteks.

Riigikogu ei tohi kustutada ega kärpida eelarve eelnõus ettenähtud kulusid, mis on kehtestatud seadusega.

Eelarve koostamise ja vastuvõtmise korra sätestab seadus.

§ 107. Riigilaenude tegemine ja riigile muude varaliste kohustuste võtmise otsustab valitsuse ettepanekul Riigikogu.

§ 108. Riigikogu poolt vastuvõetud riigieelarve jõustub eelarveaasta algusest. Kui Riigikogu ei võta riigieelarvet vastu eelarveaasta alguseks, võidakse teha iga kuu kulutusi ühe kaheteistkümnendiku osani eelmise eelarveaasta kulutustest.

§ 109. Kui Riigikogu ei ole riigieelarvet vastu võtnud seitsmekümne viie päeva jooksul pärast eelarveaasta algust, võib Riigivanem peaministri ettepanekul välja kuulutada Riigikogu ennetähtaegsed valimised.

Redaktsioonitoimkonna ja ekspertgrupi 21.01.1992 koosoleku protokollist²³:

Eesti Vabariigi Põhiseaduse Assamblee
redaktsioonitoimkonna koosoleku protokoll

Koosolek toimus Toompeal 21. jaanuaril 1992. a,
kell 18.30 - 22.00.

Koosolekust võtsid osa: K. Koha
P. Kask
L. Hänni
K. Kama
I. Hallaste
Ekspertdid: R. Lang
J. Raidla
J. Kaljuvee

VIII peatükk

§ 101

lg 1 Eesti Vabariigi raha nimetuse ja rahaühikud sätestab seadus.

lg 2 Raha emissiooni ainuõigus on Eesti Pangal.

Lang:

Lg 3: Raharingluse ja arveldamise korra sätestab seadus.

Koha: Kus jääb Eesti Pank?

Hallaste: See peaks Eesti Pangale jääma.

Kaljuvee: Kriisiolukorras välistab see lg 3 valitsusel raharinglust korraldada.

Raidla:

Lg 3 Eesti Vabariigi raharinglust ja arveldamise korda sätestab seadus. Raharinglust korraldab Eesti Pank.

§ 102 Eesti Pank tegutseb seaduse alusel ja annab aru Riigikogule.

§ 103

Lang: Paneks ette "riiklikud".

Poolt: Hallaste, Kama, Koha.

Koha: Mis on sundkindlustuse makse?

Raidla: See on raha, mis laekub eelarvesse.

Hallaste: Kas selline sõnastus garanteerib ka maksude suuruse või ainult nimetuse?

Raidla: Sõnastus piisavalt täpne ja piisavalt lõtv.

²³ Rahvusarhiiv (RA) ERA.R-2324.1.25, l 126–127.

§ 105

Hallaste: I. Rebane teeb ettepaneku:

"... ning nimetab selle täitmise aruande".

Lang: Oluline sõna puudu - "seadusega".

Lg 2

Koha: Meie tahame kohutavalt kiiresti, s.t 75 päevaga hakkama saada.

Raidla: Toetaks 90 päeva.

Koha: Valitsus esitab:

- 1) saadikud 2 nädalat tutvuvad
 - 2) esimene lugemine - suur pressikonverents - kõik küsivad ja vastavad.
 - 3) siis läheb komisjonidesse jne.
- Paneks 90 päeva - aksepteeriti.

§ 106

Lang: Mitte ainult riigieelarve muutumissettepanek, vaid ka eelnõu peaks siis sees olema.

Koha: Seadusandlusest visati välja üks samateemaline paragrahv. Kulud ja tulud peavad klappima. Ei saa eelarveaasta keskel teha populistlikke seadusi, kus pole näidatud arvestusi. Põhiseadus peab andma garantii, et ei tekiks selliseid otsuseid, mis viiksid riigieelarve tasakaalust välja.

§ 107:

Eelarve moodustamise ja vastuvõtmise korra sätestab seadus.

Lang: Praeguse § 107 viskaks välja, kuna kordab Riigikogu peatükis öeldut.

§ 108

Hallaste: Viskaks välja.

Raidla: Ei.

Hänni: Riik jääb inflatsioonile tõttu pankrotti.

Rakendusotsusesse kirjutada 108 peatamisest.

Koha: § 108 jätta sisse, distsiplineeriv paragrahv. Rakendusotsusesse kirjutada, et rakendab 5 aasta pärast või kui inflatsioonitempo on 3-5 % aastas.

Pseudoprobleem: see paragrahv kehtib siis, kui Riigikogu ei saa hakkama.

Kama:

§ 109: See tühistatakse ära.

Lang: "Võib" välja visata.

60 päeva

Koha: Riigikogu jõuab arusaamisele, et valitsus on väga kehva eelarve esitanud.

Vahetatakse valitsus välja. Sellisel juhul esitab uus valitsus uue eelarve. Siis jääb 60 päeva lühikeseks.

PA 26.01.1992 redaktsioon²⁴

VIII PEATÜKK

Rahandus ja riigieelarve

²⁴ Rahvusarhiiv (RA) ERA.R-2324.1.24, l 134-135.

§ 101. Eesti raha nimetuse ja rahaühikud sätestab seadus.

Raha emissiooni ainuõigus on Eesti Pangal.

Eesti Vabariigi raharinglust ja arveldamise korda sätestab seadus. Raharinglust korraldab Eesti Pank.

§ 102. Eesti Pank tegutseb seaduse alusel ja annab aru Riigikogule.

§ 103. Riiklikud maksud, koormised, lõivud, trahvid ja sundkindlustuse maksed sätestab seadus.

§ 104. Riigi vara valdamise, kasutamise ja käsutamise korra sätestab seadus.

§ 105. Iga aasta kohta võtab Riigikogu vastu seadusega riigi kõigi tulude ja kulude eelarve.

Valitsus esitab riigieelarve eelnõu Riigikogule hiljemalt seitsekümmend viis päeva enne eelarveaasta algust.

Valitsuse ettepanekul võib Riigikogu aasta kestel võtta vastu lisaeelarve.

§ 106. Riigieelarve või selle eelnõu muutmissettepanekule, mis tingib riigieelarves või selle eelnõus ettenähtud tulude vähendamise, kulude suurendamise või kulude ümberjaotamise, tuleb algatajal lisada rahalised arvestused, mis näitavad ära tuluallikad kulude katteks.

Riigikogu ei tohi kustutada ega vähendada eelarves või selle eelnõus ettenähtud kulusid, mis on kehtestatud seadusega.

§ 107. Eelarve koostamise ja vastuvõtmise korra sätestab seadus.

§ 108. Riigikogu poolt vastuvõetud riigieelarve jõustub eelarveaasta algusest. Kui Riigikogu ei võta riigieelarvet vastu eelarveaasta alguseks, võidakse teha iga kuu kulutusi ühe kaheteistkümnendiku osani eelmise eelarveaasta kulutustest.

§ 109. Kui Riigikogu ei ole riigieelarvet vastu võtnud kuuekümne päeva jooksul pärast eelarveaasta algust, kuulutab President välja Riigikogu erakorralised valimised.

PA 06.02.1992 redaktsioon²⁵

VIII PEATÜKK

Rahandus ja riigieelarve

§ 111. Eesti raha emissiooni ainuõigus on Eesti Pangal. Eesti Pank korraldab raharinglust ja seisab hea rahvusliku raha stabiilsuse eest.

§ 112. Eesti Pank tegutseb seaduse alusel ja annab aru Riigikogule.

²⁵ Rahvusarhiiv (RA) ERA.R-2324.1.24, l 162.

§ 113. Riiklikud maksud, koormised, lõivud, trahvi ja sundkindlustuse maksed sätestab seadus.

§ 114. Riigi vara valdamise, kasutamise ja käsutamise korra sätestab seadus.

§ 115. Iga aasta kohta võtab Riigikogu seadusena vastu riigi tulude ja kulude eelarve. Vabariigi Valitsus esitab riigieelarve eelnõu Riigikogule hiljemalt kolm kuud enne eelarveaasta algust.

Valitsuse ettepanekul võib Riigikogu eelarveaasta kestel vastu võtta lisaeelarve.

§ 116. Riigieelarves või selle eelnõu muutmise ettepanekule, mis tingib nendes ettenähtud tulude vähendamise, kulude suurendamise või kulude ümberjaotamise, tuleb algatajal lisada rahalised arvestused, mis näitavad ära tuluallikad kulude katteks.

Riigikogu ei tohi kustutada ega vähendada riigieelarves või selle eelnõus ettenähtud kulusid, mis on kehtestatud muude seadustega.

§ 117. Riigieelarve koostamise ja vastuvõtmise korra sätestab seadus.

§ 118. Riigikogu poolt vastuvõetud riigieelarve jõustub eelarveaasta algusest. Kui Riigikogu ei võta riigieelarvet vastu eelarveaasta alguseks, võidakse teha iga kuu kulutusi ühe kaheteistkümnendiku osani eelmise eelarveaasta kulutustest.

§ 119. Kui Riigikogu ei ole riigieelarvet vastu võtnud kahe kuu jooksul pärast eelarveaasta algust, kuulutab Vabariigi President välja Riigikogu erakorralised valimised.

PA 07.02.1992 redaktsioon²⁶

VIII PEATÜKK

Rahandus ja riigieelarve

§ 112. Eesti raha emissiooni ainuõigus on Eesti Pangal. Eesti Pank korraldab raharinglust ja seisab hea rahvusliku raha stabiilsuse eest.

§ 113. Eesti Pank tegutseb seaduse alusel ja annab aru Riigikogule.

§ 114. Riiklikud maksud, koormised, lõivud, trahvid ja sundkindlustuse maksed sätestab seadus.

§ 115. Riigi vara valdamise, kasutamise ja käsutamise korra sätestab seadus.

§ 116. Iga aasta kohta võtab Riigikogu seadusena vastu riigi kõigi tulude ja kulude eelarve.

²⁶ Rahvusarhiiv (RA) ERA.R-2324.1.24, l 188 –189.

Vabariigi Valitsus esitab riigieelarve eelnõu Riigikogule hiljemalt kolm kuud enne eelarveaasta algust.

Valitsuse ettepanekul võib Riigikogu eelarveaasta kestel vastu võtta lisaeelarve.

§ 117. Riigieelarve või selle eelnõu muutmise ettepanekule, mis tingib nendes ettenähtud tulude vähendamise, kulude suurendamise või kulude ümberjaotamise, tuleb algatajal lisada rahalised arvestused, mis näitavad ära tuluallikad kulude katteks.

Riigikogu ei tohi kustutada ega vähendada riigieelarves või selle eelnõus ettenähtud kulusid, mis on kehtestatud muude seadusega.

§ 118. Riigieelarve koostamise ja vastuvõtmise korra sätestab seadus.

§ 119. Riigikogu poolt vastuvõetud riigieelarve jõustub eelarveaasta algusest. Kui Riigikogu ei võta riigieelarvet vastu eelarveaasta alguseks, võidakse teha iga kuu kulutusi ühe kaheteistkümnendiku osani eelmise eelarveaasta kulutustest.

§ 120. Kui Riigikogu ei ole riigieelarvet vastu võtnud kahe kuu jooksul pärast eelarveaasta algust, kuulutab Vabariigi President välja Riigikogu erakorralised valimised.

PA 14.02.1992 redaktsioon²⁷

VIII PEATÜKK

Rahandus ja riigieelarve

§ 112. Eesti raha emissiooni ainuõigus on Eesti Pangal. Eesti Pank korraldab raharinglust ja seisab hea vääringu stabiilsuse eest.

§ 113. Eesti Pank tegutseb seaduse alusel ja annab aru Riigikogule.

§ 114. Riiklikud maksud, koormised, lõivud, trahvid ja sundkindlustuse maksed sätestab seadus.

§ 115. Riigi vara valdamise, kasutamise ja käsutamise korra sätestab seadus.

§ 116. Iga aasta kohta võtab Riigikogu seadusena vastu riigi kõigi tulude ja kulude eelarve. Vabariigi Valitsus esitab riigieelarve eelnõu Riigikogule hiljemalt kolm kuud enne eelarveaasta algust.

Valitsuse ettepanekul võib Riigikogu eelarveaasta kestel vastu võtta lisaeelarve.

§ 117. Riigieelarve või selle eelnõu muutmise ettepanekule, mis tingib nendes ettenähtud tulude vähendamise, kulude suurendamise või kulude ümberjaotamise, tuleb algatajal lisada rahalised arvestused, mis näitavad ära tuluallikad kulude katteks.

²⁷ ERA.R-2324.1.24, 1 214–215.

Riigikogu ei tohi kustutada ega vähendada riigieelarvesse või selle eelnõusse võetud kulusid kulusid, mis on ette nähtud muude seadusega.

§ 118. Riigieelarve koostamise ja vastuvõtmise korra sätestab seadus.

§ 119. Riigikogu poolt vastuvõetud riigieelarve jõustub eelarveaasta algusest. Kui Riigikogu ei võta riigieelarvet eelarveaasta alguseks vastu, võib teha iga kuu kulutusi ühe kaheteistkümnendikuni eelmise eelarveaasta kulutustest.

§ 120. Kui Riigikogu ei ole riigieelarvet vastu võtnud kahe kuu jooksul pärast eelarveaasta algust, kuulutab Vabariigi President välja Riigikogu erakorralised valimised.

PA 14.02.1992 istungi stenogrammist:

L. Hänni: [...] VIII peatükis "Rahandus ja riigieelarve" on keeleekspert härra Saari ettepanekul §-s 112 võetud rahvusliku raha asemel kasutusele riigivääringu mõiste. Nii et Eesti Pank korraldab raharinglust ja seisab hea riigivääringu stabiilsuse eest. Leidsime, et see mõiste on veidi sisukam ja ehk ka täpsem kui rahvuslik raha.
